

Azonosító
jel:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2012. május 7.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2012. május 7. 8:00

Az írásbeli vizsga időtartama: 240 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

NEMZETI ERŐFORRÁS MINISZTERIUM

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Fontos tudnivalók

Ossza be a 240 percet úgy, hogy minden feladatra legyen elég ideje!

Alaposan olvassa el a feladatokat, kérdéseket, szempontokat!

Bátran fogalmazzon önálló véleményt, ahol azt kéri a feladat!

Írásait gondosan szerkessze, helyesírását ellenőrizze a szótárból, ha bizonytalan!

Jegyzeteket, vázlatot készíthet, de ügyeljen, hogy azok elváljanak a kész fogalmazásoktól!

Eredményes munkát kívánunk!

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor

Németh G. Béla: *Szerkesztői utószó a Hét évszázad magyar költői című antológiához*

1. Általános szokás a nagy irodalmi múlttal rendelkező országokban, nemzeteknél az egyes fő műfajokból történeti áttekintést nyújtó gyűjteményeket alkotni. Egyes korszakok és alkotók java és jellemző műveiből tevődik össze anyaguk. Az epika, kivált a prózaepika esetében ez rendszerint könyvsorozatban valósul meg. S többnyire így van a drámánál is. A vers, különösen a szorosabban vett lírai vers és a lírai áthatottságú rövidebb epikus vers áttekintő bemutatásánál viszont majd mindig egy vagy néhány kötetre korlátozódik az ilyen gyűjtemény. [...]

2. A nemzeti költészet egészét bemutatni óhajtó gyűjtemények elrendezése nálunk is, másutt is rendszerint két elvet követ. A gyakoribb a történeti, a keletkezéstörténeti rendé. A ritkábban alkalmazott a műfaji (pontosabban szólva: a lírai, illetve a lírai elemeket is tartalmazó versen belüli tárgyköri; formai alfajok szerinti) beosztás, elrendezés. Ez utóbbi mellett is lehet érveket felsorakoztatni. Mégis termékenyebbnek, áttekinthetőbbnek, célt jobban szolgálónak látszik a történeti megoldás.

A történeti elrendezés is fölvet, természetesen, egy sor kérdést. Mindenfajta történelmet valamilyen szempont alapján osztunk korszakokra. Az irodalomban, ezen belül a költészetben az irányzatok korszakokba sorolása is több szempont alapján történhet. Felfogás-, ízlés-, tárgykörbeli megfontolás szerint; alkotásmódi rokonság és hasonlóság ugyanúgy közrejátszhat. Az irányok azonban, kivált korszakváltások idején, egymás mellett élnek. S így gyakran egy korábbi irányzathoz tartozó vers később keletkezik, mint az új irányzat első termékei. Ez annyit jelent, hogy az irányzatok szerinti történeti beosztás keresztezi, szétrontja az időrendi történetiséget. De ez, mondhatnánk, kisebb zavar szülője. Sokkal kérdésesebb maga az irányzati hovatartozás meghatározásának eldöntése. Nemcsak az említett váltó korokban, hanem a viszonylag egyneműnek tekinthetőekben is. Legalább két okból. Vannak olyan versek, amelyek homogén módon egy valamely irányhoz sorolhatók. De vannak, amelyekben többféle irány vonásai ötvöződnek egybe. Ez az egyik. A másik még bonyolultabb. Az irányok elnevezését, jegyeik meghatározását, időtartalmukat, befogadó-terjedelmüket többnyire a kritikus vizsgálódás adja meg, szentesíti. Ám nemcsak e jegyek és kritériumok, az időtartam és az odatartozás kérdésében, hanem az egyes irányok léte ügyében is újra meg újra állító és tagadó vélemények kerülnek szembe. Elég pl. az avantgárd nemrég, vagy a posztmodern ma folytonos használatára s ugyanakkor mibenléte teljes tisztázatlanságára, illetve egymással folytonosan ellentétbe kerülő meghatározására gondolni. De régebbi korokkal is vagyunk így. A manierizmusról pl. mint irányzatról és korszakról csak fél, háromnegyed évszázada beszélünk.

Ezért tanácsosabbnak látszott a költők születési dátumának időrendjéhez alkalmazkodni. Tudjuk, hogy ez néha torz helyzeteket is szülhet. Csak egyet s talán nálunk a legkiáltóbbat említsük: Petőfi később kerül sorra, mint Arany. Mégis, mint a születés dátumához, úgy legalkalmasabbnak látszik, irányzatok helyett, a kötetet századok szerint tagolni, bármennyire tudjuk is, hogy az irányzatok nem századokkal kezdődnek és zárulnak. [...]

3. Ami a fölvetelre érdemesség kérdését illeti, korszakonként más megítélés alá esik az. A korai korszakokból, amelyekből alig maradt fenn valami, a művészi szempontot nem alkalmazhatjuk oly szigorúan, mint az irodalom folytonossá szervesült, mondhatnánk, intézményesült korában. De ezekben az utóbbiakban sem lehet teljes és szigorú következetességgel a művészi kritériumát keresztülvinni. Minden korszakban különböző rangú művek együtteséből áll össze a kor költészetének egysége. A legalsó szinten álló, de még esztétikai s korjellemző értékét képviselő költőktől is kell az ilyen gyűjteménynek valamit bemutatnia. Hogy érzékeltessük ezt: Arany legkevésbé sikerült versei is több esztétikai valórt* foglalnak magukban, mint pl. Szász Károlyéi, hogy, teszem, Székács Józsefről és társairól ne is szóljunk. Mégis, Arany e

* érték, minőség (francia)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

verseit nem szokás ilyen gyűjteménybe fölvenni. Persze így is kimarad egy-egy korszak több száz verselője, akik még a Szász- és a Székács-szintet sem ütik meg.

A fölvételt illető másik nehéz kérdést a közelmúlt, főleg a jelen költészete teszi föl. Itt is hadd mondjunk példát. A századvégén Ábrányi Emil oly népszerű és elismert költőnek számított – Ady első kötetét neki ajánlotta –, hogy az egyetem polgárai vállukon hordozták egy-egy nemzeti ünnep vagy társadalmi megmozdulás alkalmából. Komjáthy Jenőt viszont egy egészen szűk baráti körön kívül senki sem ismerte és emlegette. Ma az utóbbi fejezetet kap az irodalomtörténetekben, az előbbi egy vagy néhány bekezdést. De világirodalmi példát is bőven lehet említeni. Hölderlin, aki ma a világirodalom legnagyobb költői közé tartozik, a múlt század közepén, második felén említést is alig kapott. Vagy egy közelebbi eset: a kitűnő Szerb Antal a *Magyar Csillagban* Fodor Józsefet Vörösmartyhoz, mégpedig *Az emberek* s az *Előszó* költőjéhez méri.

A közönség szemlélete, ami az értéket illeti, telve van mítosszal, amelyhez az mint bemérő ponthoz ragaszkodik; a független kutató számára viszont az egyik legfőbb akadály reális vizsgálódása s eredményei valóságérvényű átadásában. Horváth János a maga gyűjteményébe élő költőt nem vett föl. Közelmúltit viszont igen. Tán jobb lett volna Horváth eljárásánál maradni, még ha így korunk néhány jó költőjéről le kellett volna is mondani, ám a kordivat erősebb az említett megfontolásnál és tapasztalatnál. Mentse az, hogy így saját koráról az olvasó képet kap, az utókor pedig elődje ízlésének szintjéről és ítélőképességéről tanulságos példát nyer.

4. A válogatásnál elsősorban az illető költők összkiadásait vettük alapul. De (erősen) támaszkodtunk az elődgyűjteményekre is. Mindenáron mást adni: hóbort, nyegleség, mértékvesztés. De mindenben ragaszkodni is értelmetlen, akár a legnagyobb elődök esetében is. Az összeállítók egyéni és korizlése kiiktathatatlan; a költészettel foglalkozó tudomány nem természettudomány vagy matematika. Itt az egyén és a kor az ottaninál is nagyobb szerepet játszik. Mégis a válogatóknak sükszerűen engedniök kell bizonyos mértékig, mondjuk így, a közmegegyezésnek, közmentálisnak. Ha, mondjuk, Arany *Ráchel siralma* című versét elhagytuk is, a *Fülemile* vagy a *Fiamnak* címűt, amelyeket sokan ma Arany szintjéhez viszonylag kevésre taksálnak, nem hagyhatjuk el. Hasonlóképp vagyunk, mondjuk a *Tetemre hívással*, amelyről egykor Illyés nyilatkozott meglehetősen ellenérzéssel.

Külön problémát jelentett a félepikus-féllírai nagyobb művek s a tisztán epikus munkák lírai részeinek ügye. Ez kivált a régebbi, a felvilágosodás, főleg azonban a romantika előtti költészetben, de még inkább a 19. században jelentkezett. Az ún. „kisebb elbeszélő költemény” a század egyik kedvelt műfaja volt. A *Szép Ilonka* egészének fölvétele nem jelentett sem különösebb hely-, sem műfaji problémát. Arany *Bolond Istókja* azonban már mindkettőt. Nem is szólva a három *Toldi* lírai részleteiről vagy akár a századvégén Reviczky Pán *halála* című elbeszélő költeményéről. Igaz, az irodalomtörténész is csak részleteket szokott közölni az ily terjedelmű művekből. De föltételezi ismeretüket, illetve ismerteti a maga szövegével egészüket. Ám teljes művészi élményt igazán csak egész mű nyújthat. Mégis kompromisszumot kellett kötnünk. Mert, hogy két példát idézzünk: lemondjunk-e Arany nagyszerű *Bolond Istókjának* legalább részletidézéséről, vagy Arany László verses regényének befejező részéről, amely irodalmunk egyik legmélyebb, finom öniróniájával tartózkodó vallomása az emberi vágyak és lehetőségek örök ütközéséről s az utóbbiak mindenkori győzelméről.

Forrás: *Hét évszázad magyar költői*. Tevan Kiadó, Békéscsaba. 1996. 2578–2580. Részlet. Gondozott szöveg.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

1. Kövesse nyomon a fenti szöveg gondolatmenetét! Milyen problémákat vetnek föl az alábbi szerkesztési elvek? Két-két szövegbeli érveléssel válaszoljon!

a) történeti-stílustörténeti elrendezés:

b) fölvételre érdemesség:

4 pont	
--------	--

2. Melyik szövegbeli szerzőhöz, fogalomhoz kapcsolódnak az alábbi tények, művek, megállapítások?

- *A magyar irodalom fejlődéstörténete*
- *Rendszeres magyar verstan*
- *Petőfi Sándor* (monográfia)

A szerző neve: _____

- *A világirodalom története*
- *Magyar irodalomtörténet*
- *Utazás és holdvilág*

A szerző neve: _____

- 1858–1895
- *A homályból* c. kötet
- *A Nyugat* első nemzedéke fedezi fel újra misztikus-filozofikus költészetét

A szerző neve: _____

- folyóirat
- *A Nyugat* folytatója
- Főszerkesztő: Illyés Gyula

A periodika neve: _____

4 pont	
--------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

3. Azonosítsa a szövegben említett szerzőt és műveit az alábbi idézetek alapján!

<p>Hervadása liliomhullás volt: Ártatlanság képe s bánaté. A király jön s áll a puszta házban: Ők nyugosznak örökös hazában.</p> <p>A mű címe: _____</p>	<p>Az emberfaj sárkányfog-vetemény. Nincsen remény! nincsen remény!</p> <p>A mű címe: _____</p>
<p>A vész kitört. Vérfagyaló keze Emberfejekkel lapdázott az égre, Emberszivekben dúltak lábai.</p> <p>A mű címe: _____</p>	<p>Az idézetek szerzőjének neve: _____</p>

4 pont

4. Nevezzen meg az alábbi szerzőktől egy-egy olyan NEM lírai alkotást, amelynek részlete szerepel vagy szerepelhetne a gyűjteményben! A szövegben említett művekre ne hivatkozzon!

a) Babits Mihály: _____

b) Petőfi Sándor: _____

c) Zrínyi Miklós: _____

3 pont

5. Nevezzen meg két olyan esztétikai elvet, amely megnehezíti a romantika korában született művek besorolását az antológiába!

2 pont

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

6. Állapítsa meg a tagmondatok közti nyelvtani-logikai viszonyt az alábbi idézetben!

1

2

3

Mentse az, hogy így saját koráról az olvasó képet kap, az utókor pedig elődje ízlésének szintjéről és ítélőképességéről tanulságos példát nyer.

	alárendelés / mellérendelés	a viszony pontos megnevezése
1–2		
1–3		
2–3		

6 pont

7. Ismeretei és a szöveg információi alapján válaszoljon a versrészletre vonatkozó feladatokra!

<p>A radványi sötét erdőben Halva találták Bárczi Benőt. Hosszu hegyes tőr ifju szívében; „Ime, bizonyság Isten előtt: Gyilkos erőszak ölte meg őt!”</p>	<p>a) A részlet szerzőjének neve: _____ b) Az idézett mű címe: _____ c) Az idézett alkotás műfaja: _____ d) Az alkotást minősítő szerző: _____ e) Verselési rendszer: _____ f) Meghatározó versláb / ütem: _____</p>
--	--

6 pont

8. Melyik kötetét ajánlotta Ábrányi Emilnek Ady? Húzza alá a megfelelő választ!

A halottak élén; Versek; Szeretném, ha szeretnének; Az utolsó hajók; Vér és arany

1 pont

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

9. „Az irányok azonban, kivált korszakváltások idején, egymás mellett élnek.” Milyen nehézséget jelent az alábbi szerzők irodalomtörténeti besorolása? Két-két korszakot, stílusirányzatot írjon az alkotók mellé!

Berzsenyi Dániel: _____, _____

William Shakespeare: _____, _____

Honoré de Balzac: _____, _____

Babits Mihály: _____, _____

8 pont	
--------	--

10. A régebbi magyar irodalomból mely alkotások nem szerepelhetnek az antológiában? Húzza alá a két, egyértelműen kizárható művet!

Halotti beszéd és könyörgés

Ómagyar Mária-siralom

História egy Árgirus nevű királyfiról és egy tündér szűzleányról

Törökországi levelek

Siralmas énnéköm

LV. zsoltár

2 pont	
--------	--

40 pont	
---------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Egy mű értelmezése

Olvassa el figyelmesen Heltai Jenő alábbi novelláját! Értelmezésében mutassa be, milyen megoldások biztosítják a tragikum és a komikum együttes érvényesülését az alkotásban!

(A feladat elvégzéséhez az alkotónak és életművének ismerete nem szükséges.)

Nagyapó

Abban a szűk szobában, ahol tizenkettőmagukkal szorongtak, Nagyapóék nem voltak túlságosan népszerűek. Senki sem szerette őket, legkevésbé Ilus néni, az öreg gazdasszony, jóllehet neki megvolt a maga külön kis szobája. Oda aztán senkinek sem volt szabad a lábát betennie, tulajdon gazdáját, őméltóságát, a miniszteri tanácsos urat is kinézte belőle. A konyhában sem tűrte meg azokat a kommunistákat, katonaszökevényeket és zsidókat, akiket a méltóságos úr immár két hónap óta elszántan bűjtatott nemcsak a külső veszedelem, hanem a ház lakói elől is. Ilus néni főzött számunkra, úgy, ahogy, kitakarította a szobát, úgy, ahogy, tüzet rakott a kályhába, úgy, ahogy, meggyőződés nélkül. Meggyőződéssel csak a borraivalót vágta zsebre, azt is inkább köteles adónak nézte, mintsem ajándéknak. Nagyapóékat azonban úgy gyűlölte, hogy pénzt sem fogadott el tőlük. Igaz, hogy Nagyapó ritkán kínálta meg vele, akkor is kevéssel csak. Nagyapó vigyázott a pénzére, nem lehet tudni, meddig tart még a háború, és mi lesz azután. Vénember, öregasszony a felesége is, gyermekei, unokái, rokonai szétszóródtak, azt sem tudja, látja-e őket valaha is még. Ki segít rajta? Nagyapónak az volt a véleménye, hogy hetven éves korában az ember már csak Istentől kér. Aki akkor is az emberektől kér, az megérdemli, hogy ne kapjon. Nem. Nagyapóék nem voltak népszerűek. Amikor a lakás gazdája, karácsony hetében, sötét, havas estén beállított velük, a szoba zsúfolt volt már. Tízen szívták el benne egymás elől a levegőt, tízen vigyáztak már a csöndre, a nesztelen mozdulatokra, a fegyelmezett életre, tízen osztottak meg a ritkuló kenyéren, tízen füleltek a szirénák jajveszékélésére, tíz olyan ember, aki régtől ismerte egymást, valamilyen titokzatos okon egymáshoz tartozott. Tíz fiatal ember. Nagyapó fölösleges és nemkívánatos idegen volt ebben a társaságban. Nagyanyó nemcsak fehér hajú, törékeny kis öregasszony, hanem egyetlen nő is, annyi férfi között, kényelmetlen és háborgató elem. Senki sem tudta róluk, kicsodák. Őméltósága valami nevet mormogott, senki sem jegyezte meg magának ezt a nevet. Minek? Úgyis hamis. Őméltósága egy kicsit mentegetőzőn mondta:

– Nagyapó megboldogult édesapámnak jó barátja volt... Legjobb barátja...

Rendben van. Nagyapó, Nagyanyó. Nem vitás, hogy őket is be kell fogadni. Kisebb lesz a falat, kevesebb a levegő, nagyobb a kényelmetlenség, összébb szorulunk, mindegy. Nagyapóék is élni akarnak, nem akarnak menekülni, joguk van hozzá. De... de... Nagyapóék mégsem az ő világuk. Semmi közösségük velük. Öreg házaspár, menekülni, élni akar csak, föllélegzeni a fojtogatás után; büntetni, megtorolni már nem. Jövő, más élet, új élet, szabadabb, szebb élet nem érdekli őket. Nekik jó volt a régi is, az a nyugodt,

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

polgári, amelyet az ember azzal fejez be, hogy ágyban párnák közt hal meg. Ezt az életet, ezt a halált várják vissza, akarják vissza. Az életet mindjárt, a halál ráér.

A tíz régi bujkáló elkülönült az elkésetten becsöppent két újtól. Nagyapóék ezen nem ütköztek meg, alighanem természetesnek is látták. Nagyapó nem volt beszédes ember, nem zaklatta fölösleges kérdésekkel a fiatalokat, egész nap csendesen pipázott. Amikor nem pipázott, pipáját tisztogatta. A többi cigarettázott. Még Nagyanyó is. Pokoli füst volt a szobában, a kihűlt füst szaga orrot facsart. Halkan, suttogón beszélt mindenki. És mindenkinél többen Nagyanyó. De ő sem alkalmatlankodott a fiataloknak. Nagyapóval vitatkozott csak, utasította, dirigálta, ráncba szedte. Ugyanakkor azonban anyáskodott vele, gondoskodott róla, dédelgette, fésülte, megigazította a sálját, teát főzött neki, ápolta és féltette. Jobban, mint önmagát. Holott kettejük közül ő volt az ijedező, a betegecske, esendő. Nagyapó nagydarab, szálas, vállas ember volt, fehér sörényű, bozontos szakállú. Amikor a sziréna megszólalt, Nagyanyó úgy megbújt Nagyapó mellén, majdnem a szakállában, mint vihar elől a kis madár a biztonságos bozótban. Nagyapó szelíden simogatta Nagyanyó haját. Gyöngye kis védelem volt ez, de mégis megnyugtatta Nagyanyót, aki talán azt képzelte, hogy törékeny testével, mint valami eleven páncéllal inkább ő védelmezi az erős Nagyapót. A fiatalok ilyenkor egy percnyi megilletődöttséggel nézték őket, nevettek is rajtuk, arra azonban nem érték rá, hogy hosszasan foglalkozzanak velük. Magukkal kellett törődniük, elhelyezkedniük valami fedezékfélében, noha ez is céltalan volt, mert nem lehetett tudni, honnan csap le rájuk a halál, felülről-e vagy oldalról, az utca felől-e vagy az udvar felől, az ajtón jön-e be vagy az ablakon? Immár nemcsak repülő kóvályogtak a környéken, hanem a ház maga is beleesett a tűzvonalba. Több gránátot és légi aknát kapott is már, orosz is, németet is, kéményei összeroskadtak, a tető gerendái úgy meredtek égnek, mint meztelen bordák, erkélyei letöredeztek, ablakai betörték, a szomszéd lakás elpusztult, az utca túlsó oldalán kiégték a házak, egyik-másik romba dőlt, kormosan feketéllett a hó alatt. Nagyapóék és lakótársaik nem mertek a ház óvóhelyére lemenni, annak tökéletes biztonsága ennél a bizonytalanságnál is ijesztőbb és fenyegetőbb volt. Hátha valamelyik lakó följelenti őket? Az óvóhelyre csak a lakás méltóságos gazdája és Ilus néni ment le.

A háznak voltak csendesebb órái is. Az igazi ostrom még nem kezdődött meg. Az ellenfelek tapogatták csak egymást. Mint a cirkuszban mérkőzés előtt az ormótlan, szörnyű díjbirkózók, egymás izmait markolázták, egymás nyakát, egymás vállát ütögették. Meztelen testükön nagyokat csattantak ezek az ütések. Amikor a lövöldözés elült, a szoba lakói békés polgári életet éltek, kártyáztak, olvasgattak, politizáltak, cigarettát töltöttek, egyik-másik levelet írt vagy valami naplófélét, amelyben pontosan följegyezte az eseményeket, az eljövendő világ történetének hiteles adatait. Nagyanyó ilyenkor Nagyapót gyötörte. Szelíden, szeretettel, de konok következetességgel.

Azt mondta neki:

– Nagyapó, ne menj az ablakhoz! Hányszor mondtam már, hogy ne menj az ablakhoz! Rossz hely. Életveszélyes. Ül a kályha mellé! Az itt az egyetlen biztonságos hely.

Nagyapó dörmögött valamit, olyasfélét, hogy mindegy. Nehezen vált meg a szoba egyetlen ablakától, szerette az utcát nézegetni. Sok látnivaló volt benne. Üszkös házak, üres ablakok, amelyekből elszállt az élet. Nagyapó mögöttük belelátott a szobák gyomrába, a döglött bútorok közé. A telegráfrótok

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

lazán, tépetten lógtak a mélységbe, mint tönkrement hegedű elpattant húrjai. Fehér hótakaró alá bújt a kövezet. A szemközt levő ház udvarának vaskerítésén reménytelenül gubbasztottak a varjak. Az a néhány ember, aki kimerészkedett, falhoz lapulva surrant végig az utcán, a süvöltöző szélről féltette kalapját, minduntalan a fejébe nyomta. Asszonyok is loholtak mögöttük, nadrágban és holmi bundafélében, ormótlan kesztyű volt a kezükön, kosár a karjukon. Nagy vödörökben hozták a kútról a vizet, rémülten kapták félre fejüket a füttyörésző és sziszegő golyók elől. Feltűzött szuronnyal hébe-korba valami patrul¹ lopakodott végig az utcán, el-eltűnt egyik-másik kapualjban, aztán megint kibújt és továbbment. Csizmájuk alatt ropogott a hó. Bekanyarodtak a szomszéd utcába. Nagyapó boldogan föllélegzett. Azt mondta Nagyanyónak:

– Mondom, mindegy. A kályha sem biztonságos. Hol a biztonság mostanában?

– Ne beszélj annyit! Menj a kályha mellé!

Nagyapó megint dörmögött valamit, olyasfélét, hogy nem szereti a kályhát, de azért mégiscsak engedelmeskedett. Leült a kályha mellé, és pipáját kezdte tisztogatni. Nagyanyó rászólt még:

– No látod!

Elmosolyodott, és diadalmasan nézett körül. Megint ráncba szedte Nagyapót. Igaz-e?

A szoba lakói megértően néztek egymásra. Régen megállapították már, hogy az öreg házaspár túlságosan sokat nyüzsög. Kivált Nagyanyó. Valaki egyszer türelmetlenül rá is szólt:

– Nagyanyó, ne nyüzsögjön annyit!

Nagyanyó csodálkozóan meresztette rá a szemét. Hogy ő nyüzsög! Az urát félti. Hogyne féltene! Nem veszik észre, hogy Nagyapó nem tud magára vigyázni? Valakinek vigyáznia kell rá. Ki vigyáz itt rá? Nagyanyó. Ha ez nyüzsögés... Isten neki, inkább nyüzsög, semhogy Nagyapónak baja essen.

Kiment a konyhába, hogy Nagyapónak teát főzzön. Ahogy az ajtó becsapódott mögötte, Nagyapó fölugrott a kályha mellől, és visszasetett az ablakhoz. Mohón kinézett, a sötétséget kémlelte, azt a bizonytalan, halványfehér kéklést, amely a hótakaróból szivárgott ki. De az elsötétített utcán semmit sem látott. Semmit sem hallott. A repülőek elmentek, az ágyúk elnémultak. Nagyapó a fagyos ablaküveghez szorította az arcát, ó, jóságos jeges borogatás! Mikor múlik el tőle ez a sok szörnyűség?

Sötét volt mögötte a szoba is. A bujkálók nem mertek világot gyújtani, gyufát is alig. Az ablak rolóját nem tudták többé leereszteni, régen leszakadt már. Este nagy, üres konyhapolcot állítottak az ablak elé, az eltakarta az ablaküveget. Akkor egy órára meggyújtották az olajméceset. A pótkanóc siralmasan égett, hol nagyobb lánggal, mint amilyennel kellett volna, hol pislákolón és kihagyón, de mindig förtelmes büzzel. Vadul szállingózott belőle a füst meg a korom, könnyes lett tőle a bujkálók szeme, megfájdult tőle a fejük. Csak Ilus néni szobájában égett szelíden, barátságosan a régi, békebeli, megnyugtató petróleumlámpa. Nagyapó egyszer azt mondta:

– Ha fiatalabb volnék, megfojtanám Ilus nénit.

¹ őrzárat

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

A bujkálók egymásra néztek, és azóta valamivel jobban tisztelték Nagyapót. Kimondta azt, amit mindnyájan szívesen megtettek volna. De Ilus nénit a múlt védelmezte. Valamikor csinos volt, és a miniszteri tanácsos úr akkoriban a kelleténél jobban kedvelte az italt...

A sötétségben halkán megszólalt valaki:

– Nagyapó, menjen vissza a kályha mellé. Jön Nagyanyó, hozza a teát. Ha észreveszi, hogy maga az ablakban áll, megint nyüzsögni kezd.

Csendesen nevettek. Nagyapó riadtan fordult feléjük, és egy kicsit mérgesen rájuk szólt:

– Maguk is nyüzsögnek. Pedig tudják, hogy utálok a kályhát. Miért az a legjobb hely? Ott is belecsaphat az emberbe a gránát...

De azért megint csak elindult a kályha felé. Későn. Nagyanyó csakugyan hozta a teát, és előbb ért oda a kályhához, mint ő. Kétségbeesetten sopánkodott:

– Már megint odamentél az ablakhoz? Hányszor mondjam még...

Nagyapó lázadozott:

– Mit akarsz azzal az örökös kályházással? Honnan tudod, hogy az a jó hely?

– Két fal között a sarokban áll. Hallottam, hogy... építéstől hallottam... A sírba viszel ezzel a makacssággal... Öregember, és így keresi a veszedelmet!

Nagyapó elhelyezkedett a kályha mellett, abban a nagy karosszékben, amelyben az éjszakát eltölteni szokta. Megitta a teát, és rendkívül óvatosan pipára gyújtott. Mit vitakozzon? A háború után is ráér arra, hogy megmagyarázza Nagyanyónak: nem szabad nyüzsögni, nem szabad más embernek az életébe beavatkozni. Mit lehet tudni? Igaz, hogy negyven évvel ezelőtt is már ezzel a magyarázattal kellett volna Nagyanyó nyüzsgését megfékeznie, de a bölcsességet nem adják sem korán, sem ingen.

Két fiatal bujkáló megfogta a konyhapolcot, és az ablaknak támasztotta. Ilus néni behozta az olajmécsesét. A kanóc rosszkedvű volt, makrancoskodott, nem akart tisztességesen égni, füstöt és kormot okádott csak. Nagyanyó odalépett a mécseshez, hogy megigazítsa. A többi kíváncsian figyelte, ráncba tudja-e szedni a kanócot is úgy, ahogy Nagyapót.

Akkor valami nagyot csattant. A bútorok táncolni kezdtek, a csillár prizmái mint vacogó fogak összeverődtek, az ablaküveg csörömpölt. A fal egyik része beomlott, fagyos levegő tódult be a szobába. A lyukon az ég kíváncsi csillagai néztek be. Néhány ember elvágódott, az olajmécses kialudt, valami nagy robajjal összedőlt. Alighanem a kályha. Nagyanyó elsikította magát. De, úgy látszik, senkinek sem esett baja. A csöndben és a sötétségben egy-két villanylámpa gyúlt ki, a világosság körülsétált a szobában. Azok, akik a légnomásban elvágódtak, csodálkozóan, megkönnyebbülten föltápáskodtak. Nagyapó a romba dőlt kályha előtt ült, szálas, vállas, fehér szakállú öregember. Két kezével belekapaszkodott a karosszék karfájába. Diadalmasan nézett körül, és büszkén mondta:

– No? Kinek volt igaza a kályhával?

Aztán meghalt.

Forrás: HELTAI JENŐ, *Hoffmanné meséi és más elbeszélések*, Budapest, Unikornis Kiadó, 1998, 281–285.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

20 pont	
---------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Gyakorlati írásbeliség

Nyelvet öltünk! – a Petőfi Irodalmi Múzeum mozgó kiállítása

Kazinczy Ferenc születésének 250. évfordulójára

A *Nyelvet öltünk!* játékos címet viselő kiállításunk Kazinczyék nyelvteremtő, nyelvújító generációjának törekvéseit ismétli meg olyan módon, hogy a magyar nyelvközösség aktuális nyelvhasználatára és magára a nyelvre kívánja ráirányítani a figyelmet könnyen befogadható formában. [...]

A kiállítás elsősorban a fiatalokat szólítja meg, a beszélőket, az ő nyelvükön beszél – megpróbálja rádöbbenteni a látogatót saját beszélt és írott nyelvének, egyéni nyelvhasználatának sajátosságaira...

Forrás: Petőfi Irodalmi Múzeum honlapja

A múzeum bejáratánál Kazinczy Ferenc papírfigurája fogadja a látogatókat. Alkosson 10–12 mondatos üdvözlő beszédet Kazinczy nevében, amellyel a látogatók figyelmébe ajánlja a kiállítást! Fogalmazásmódja legyen igényes, de nyelvhasználatában ne kövesse Kazinczy korát!

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

15 pont	
---------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

		Maximális pontszám	Elért pontszám
I. Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor		40	
II. Szövegalkotási feladatok	egy mű értelmezése	25	
	érvelő szöveg	20	
	gyakorlati szövegfajta	15	
Levonások	helyesírási hibák	levonható: 15	
	írás kép	levonható: 3	
Az írásbeli vizsgarész pontszáma:		100	

javító tanár

Dátum:

		Elért pontszám egész számra kerekítve	Programba beírt egész pontszám
I. Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor			
II. Szövegalkotási feladatok	egy mű értelmezése		
	érvelő szöveg		
	gyakorlati szövegfajta		
Levonások	helyesírási hibák		
	írás kép		

javító tanár

jegyző

Dátum:

Dátum: